

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНО-ЖИТЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Дібров А.С. к.е.н., доцент

Одеська державна академія будівництва та архітектури, Україна

Постановка проблеми полягає в тому, що в умовах сучасної глобалізації питання ефективного використання природних ресурсів у діяльності будівельно-житлового комплексу (БЖК) є дуже важливим. Це зумовлено рядом чинників. По-перше, високий ступінь зносу основних виробничих фондів більшості будівель, та нестача інвестицій на їх відновлення створюють передумови до постійного загострення проблеми економного та ефективного використання природних ресурсів в сфері діяльності будівельно-житлового комплексу. По-друге, ситуація ускладнюється екстенсивним характером розвитку будівельно-житлового комплексу що формувався десятиліттями та ще є не досить досконалим.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років показав, що проблеми ефективного використання природних ресурсів у сфері розвитку будівельно-житлового комплексу, своєчасне прийняття управлінських рішень, особливо в умовах розвитку ринкових відносин, постійно знаходяться в центрі уваги науки і практики. Великий внесок у розробку цих проблем зробили такі відомі вітчизняні вчені як: Гришин В.А., Дорофєєв В.С. [1], Грідгіна М.В., Кучерява Н.И., Педан М.П., Шутько Б.А. [2], Тетіор А.Н. [3] та інші.

Проведені нами дослідження [4, с.146-148] показали, що на стан використання природних ресурсів в сфері діяльності будівельно-житлового комплексу істотно впливає діючий економічний механізм, який ще не відповідає всім потребам сьогодення, а також рівень свідомості багатьох людей, особливо керівного складу (БЖК).

Діючий будівельно-житловий комплекс має значний, а в окремих випадках і негативний, вплив на природо ресурсний потенціал нашої країни. Для його розвитку потрібно все більше вільної землі, особливо в межах населених пунктів та біля доріг. Йде інтенсивний забір свіжої води, значна частина якої, через зношені труби та різні аварії, потрапляє в ґрунт та значно підтоплює поверхню багатьох населених пунктів. Через нестачу бюджетних коштів багато очисних споруд населених пунктів діє мало ефективно, що призводить до значного забруднення водоймищ. Інтенсивний розвиток транспорту, особливо приватного, призводить до значних викидів шкідливих речовин в повітря. Так, наприклад, транспорт міста Києва має самі більші серед всіх регіонів країни викиди шкідливих речовин в повітря у тому числі й діоксину вуглецю.

Згубний вплив будівельно-житлового комплексу проявляється також в деградації земель та вичерпаності надр, підвищенні цілодобового шуму, зайнятті значних заповідно-оздоровчих територій, зниженні якості водно-морських рекреаційних ресурсів, руйнуванню берегової смуги, значному антропогенному забрудненню великих територій, руйнуванню берегової смуги та інтенсифікації негативних біолого-геологічних процесів тощо.

Інтенсивний розвиток сучасного будівельно-житлового комплексу потребує адекватних заходів по охороні та відновленню наявного природно-ресурсного потенціалу нашої країни.

Основними напрямками ефективного використання природо ресурсного потенціалу в умовах інтенсивної діяльності сучасного будівельно-житлового комплексу країни є

відповідні організаційно-економічні та соціально-екологічні заходи, які б більш активно впливали на ті чи інші аспекти його діяльності.

Доцільно в кожному населеному пункті, особливо райцентрі, вивісити карту розпаювання земель із зазначенням, де чия ділянка. Донині в кожному районі їх вважають надсекретними і не дають можливості успішно розвивати місцеве будівництво та сфері комунальних послуг.

У населених пунктах, де є значна нестача питної води, слід встановлювати мембранні зворотно-осмотичні установки з опріснення, знезараження, регулювання Ph та мінерального складу морських, підземних солоних вод відповідної продуктивності.

Не секрет, що наші промислово-комунальні підприємства споживають води набагато більше, ніж у розвинених європейських країнах, а це спричиняє великий стік, забруднення водних джерел, втрати води в ґрунт. Для зменшення водоспоживання та водовідведення на таких об'єктах варто провести капітальну реконструкцію, зокрема замінити водяне охолодження на повітряне, використовувати в обороті очищені стічні води, запровадити безстічні технології.

Органам водного господарства необхідно затвердити норми споживання води для фізичних (питних), санітарно-гігієнічних, господарсько-побутових і технічних потреб по окремим регіонам.

Відповідальність за використання ресурсів треба підсилювати за принципом справедливості, на основі точних даних і документів. Для цього в усіх регіонах країни повинна існувати потужна і незалежна кадастрова служба, яка веде постійний моніторинг використання, охорони природних ресурсів та нерухомості. Ця служба є самодостатньою, бо все населення і всі організації сплачують спеціальний кадастровий податок для гарантування своєї майнової безпеки. Кадастрові дані мають бути абсолютно точними, повинно бути забезпечено їх гарантоване зберігання не тільки від зловмисних пошкоджень, а й у випадках військових дій, землетрусів тощо.

Треба своєчасно зупиняти неконтрольоване будівництво. Проводити докладне планування території у суворій відповідності до Генерального плану та Програми розвитку зеленої зони кожного населеного пункту. Поновлення будівництва буде можливе тільки в разі його відповідності вимогам згаданих документів.

Потрібно встановити жорстку персональну відповідальність чиновників за прийняття чи погодження незаконних рішень і реформувати дозвільну систему у сфері будівництва та землекористування.

Для утилізації первинного тепла в житлово-промислових спорудах слід встановлювати теплові насоси. Вони «добирають» тепло від різних джерел: води, повітря, землі. В Європі вже десята частина котлів замінена тепловими насосами, перше місце займає Швеція. І у нас вони теж поступово набувають популярності, наприклад, для опалювання котеджів. В нашій країні успішно може бути використано тепло каналізаційних труб, по яких іде неочищений потік з температурою близько 20 градусів. На таку трубу згори наварюють другу, і в оболонку, що утворилася, пускають воду. Коли вода нагрівається до 18 градусів, вона йде в тепловий насос, і там – за рахунок перетворення, конденсації і випаровування ми з цих 18 градусів можемо отримати 60.

З ціллю покращення екологічної ситуації у великих містах слід постійно перекривати рух автомобільного транспорту на окремих центральних вулицях та біля історично-архітектурних пам'ятників на певний період часу.

У зв'язку з тим, що майже 50 відсотків тепла втрачається саме в будівлях, тому необхідна система відповідних стимулів, аби енергозбереження стало пріоритетним для кожного споживача. Необхідно передбачити створення системи паспортизації будівель через систему енергоаудиту і механізмів державної підтримки інвестиційних проектів

саме у сфері житла. Всім людям потрібно своєчасно вивчати свій енергетичний каркас та постійно підтримувати своє когерентне поле в належному стані.

Доцільним є впровадження у всіх школах українських міст вивчення нового предмету «Екологічна моральність», де учні будуть детально ознайомлюватися з бережним ставленням до довкілля. Такі заняття в школах вже ініціювали депутати міста Новомосковська Дніпропетровської області.

Законодавчій та виконавчій владі потрібно найближчим часом ухвалити ряд дій, які передбачатимуть повну заборону паління в громадських та на робочих місцях, а також прийняти відповідні заходи з ускладнення доступу до тютюну, так як він є досить шкідливим канцерогеном першого класу небезпеки.

Найголовніший напрям сучасної ресурсно-екологічної роботи – створення системи інтегрованого економічного керування, міжвідомчої координації та ефективного співробітництва. Економіка повинна в першу чергу зважати на екологічну ситуацію в кожному регіоні країни.

Маємо відзначити: це досить складне завдання. Значно легше очистити окрему ділянку забрудненої території, правильно складувати чи утилізувати відходи. Але навчати сотні тисяч підприємців, від керівників до простих працівників, їх відомчих кураторів аж до міністрів, навчати всю державу розумно використовувати природні ресурси й відновлювати навколишнє середовище – на це підуть, можливо, роки й роки. Потрібні серйозні закони, цільна державна політика у сфері ресурсно-екологічної діяльності, яка б мобільно й адекватно реагувала на мінливі природоохоронні завдання й потреби.

Уряду необхідно ввести екологічний податок згідно з нормами накопичення, який би компенсував витрати комунальних служб на збір і утилізацію побутового сміття.

Вихід від безперервного, абсолютно неконтрольованого нагромадження побутово-промислових викидів вбачається у мінімізації їх кількості шляхом застосування новітніх досконалих технологій. Це повинно дати значний ефект їхньої переробки, знешкодження і зменшення. Слід своєчасно впроваджувати екологічні норми, стандарти та технічні регламенти, які повністю гармонізовані з європейськими аналогами.

Допомогло б вирішити проблеми утилізації запровадження системи роздільного збирання відходів та введення в дію сортувальних ліній. Збирання й використання відходів як вторинної сировини, у тому числі використаної тари та упаковки, дасть змогу зменшити їх кількість та збільшити період експлуатації сміттєзвалищ, поліпшити стан навколишнього природного середовища.

У великих населених пунктах досить перспективним є встановлення на спеціально підготовлених майданчиках євроконтейнерів для роздільного збирання різноманітних відходів побутово-виробничої діяльності і відповідного їх складування та ефективної переробки. Знайти потрібні фінансові ресурси на їх придбання можна використавши надходження до місцевого бюджету від екологічного збору чи залучити до співпраці великі підприємства, розміщені на певній території.

Одним із значних забруднювачів довкілля є поліетиленова тара. Тому досить доцільним може стати відповідна заборона Кабінету Міністрів на активне використання пластикових пакетів. І їх вилучення із широкого вжитку. Світовий досвід показує, що введення підвищеної плати за пластикові пакети значно зменшує їх виробництво та заощаджує значну кількість нафти. Введення значної плати за пластикові пакети скоротило їх використання в Китаї на 50%, у Республіці Корея на 60%, в Ірландії на 90%. Нам потрібно теж перейняти цей досить позитивний досвід.

В кожному населеному пункті потрібно створення єдиного інформаційного центру і встановлення єдиної процедури розгляду питань отримання і реалізації права власності і прав користування окремими земельними ділянками як громадянами так і юридичними особами. Він повинен спростити і оптимізувати відносини між органами місцевого самоврядування та органами державної виконавчої влади, суб'єктами господарювання і громадянами.

Слід підвищити розмір накладених та стягнених штрафних санкцій зі всіх недбалих виробників та власників землі, тобто активно запроваджувати принцип: забруднювач платить. Ми маємо жорсткіше підходити до порушників. Адже сьогодні відповідальність природо користувачів і власників землі зведена майже нанівець.

Органам виконавчої влади слід зобов'язати всі наявні засоби масової інформації країни постійно і активно висвітлювати різноманітні заходи ефективної охорони навколишнього природного середовища та покращення національного стану екологічно-побутової культури. Постійно проводити у всіх регіонах перевірку діяльності ЗМІ та місцевої влади з пропаганди екологічно здорового способу життя і стимулювати найкращі з них та особливо критикувати чи значно обмежувати діяльність тих, хто в цій царині мало що хорошого робить.

Пріоритетними напрямками нової ресурсно-екологічної політики мають бути: проведення ресурсного і енергетичного аудиту споживачів ресурсів у разі, якщо приєднання до мереж нових установок призводить до зростання їх потужності більше ніж на десять відсотків; запровадження практики укладання добровільних угод між підприємствами та відповідними органами виконавчої влади щодо підвищення рівня ресурсо- та енергоефективності виробництва, поширення та популяризації кращого досвіду у цій сфері; запровадження сертифікації та маркування енергоспоживчого обладнання, транспортних засобів, будівель, матеріалів; запровадження спрощеного порядку отримання дозволів на будівництво об'єктів енергетики, що використовують нетрадиційні та поновлювані джерела енергії; запровадження програм освіти населення з питань ресурсозбереження, навчання та підвищення кваліфікації і перепідготовка за напрямом ресурсозбереження та ресурсоефективності; постійне висвітлення у засобах масової інформації заходів, спрямованих на популяризацію ресурсоефективності; створення інформаційно-консультаційної мережі з питань ресурсоефективності із залученням наукових установ та навчально-освітніх закладів, громадських організацій, спеціалізованих та фінансово-кредитних установ.

З метою покращеного використання ресурсно-енергетичного потенціалу в житлово-комунальному господарстві кожного міста слід інтенсивно впроваджувати «ресурсно-енергетичного паспорта» житлових та нежитлових споруд.

SUMMARY

The modern building-housing complex is rather important factor of a heavy use of natural resources of Ukraine. The requirement of a building complex for natural resources, especially ground and water, constantly grows. Many valuable natural resources are used not always economical and effective yet. In article concrete recommendations about more effective utilization of separate natural resources are made. To their rational protection and augmentation.

ЛИТЕРАТУРА

1. Гришин В.А., Дорофеев В.С. Нелинейные модели конструкций, взаимодействующих с грунтовой средой. – Одесса: Внешрекламсервис, 2006. – 242 с.
2. Гридгина М.В., Кучерявая Н.И., Педан М.П., Шутько Б.А. Комплексный экономический анализ строительного производства. – К.: Будівельник, 1998.
3. Тетиор А.Н. Архитектурно-строительная экология. Москва, 2008.
4. Дібров А.С. Сучасні економіко-екологічні проблеми розвитку будівельно-житлового комплексу: Монографія. – Одеса, Т-во «Знання та вміння», 2008. – 200 с.